

Špela Kutin

Slovensko-francoski slovar

Viktor Jesenik, Narcis Dembskij, DZS 1990

Slovensko-francoski slovar pokojnega dr. J. Kotnika je bil v svoji četrti, izpopolnjeni izdaji (1970 - 30.000 gesel) uspešen pripomoček vsem, ki jim je bilo potrebno večje ali manjše znanje francoščine, tega pomembnega svetovnega jezika in posredovalca velikega kulturnega bogastva francoskega naroda, vendar je bilo treba po izidu obsežnega Francosko-slovenskega slovarja dr. Antona Grada (1975 - 70.000 gesel), ki pomeni razširitev in poglobitev svojega predhodnika, Francosko-slovenskega slovarja dr. J. Kotnika (1960), misliti tudi na večji slovensko-francoski slovar. Čedalje tesnejše mednarodne vezi in nagel razvoj na vseh področjih delovanja sodobne družbe, predvsem znanosti in tehnike, ter vzporedno s tem tudi vse večje jezikovno bogastvo ne dopuščajo zastarevanja slovarjev, temveč zahtevajo izpopolnjevanje predvsem na področju leksikografije velikih svetovnih jezikov. Tako smo Slovenci dobili prepotrben nov slovensko-francoski slovar, ki je pomemben dosežek slovenske leksikografije. Zahtevno nalogo sta v petih oziroma šestih letih opravila ustanovna člana našega društva in izkušena poznavalca francoskega jezika Viktor Jesenik (A-N, R-Ž) in Narcis Dembskij (O-P). Bogate in dolgoletne prevajalske izkušnje so sestavljalec omogočile, da sta poleg idiomatike, ki je kar obsežna, v slovar vključila še obsežen izbor strokovnega, tehničnega in znanstvenega besedja.

Sestavljanje slovarjev je nasploh težavno delo, ki pravzaprav ni nikoli končano ali popolno, delo, pri katerem so morda še bolj kot na drugih področjih nedorečenosti neizogibne. Pravična presoja slehernega izdanega slovarja je sicer možna šele po daljši preskušnji tega pripomočka pri prevajanju, vendar lahko že sedaj ugotovimo, da ima novi slovensko-francoski slovar praktično vrednost, pomeni pa tudi

svojevrsten dosežek maloštevilnega naroda, ki se mora truditi za vključitev v mednarodne tokove, tembolj v sedanjih nemogočih razmerah še komaj obstoječe Jugoslavije.

Morda zveni kot nenehno ponavljanje, vendar je dober prevod temeljno merilo uspešnosti na mednarodnem trgu in vraščenosti vanj. Prevajalske tegobe pa so največje prav pri prevajanju v tuj jezik. Prevajalec, ki prevaja v tuj jezik, ima najtežjo nalogo. Prevaja namreč iz jezika, ki je "njegov", materni in ga bolje obvlada, v jezik, ki ga manj obvlada, zato mu pride še kako prav slovar, ki poleg prevoda izrazov v veliki meri vsebuje tudi prevod posameznih segmentov ali besednih zvez. Vsak jezik ima namreč svojo skladnjo, ki jo je treba dobro poznati, to velja tako za izvirni kot za ciljni jezik. Z drugimi besedami, stavkom v tujem jeziku ne sme botrovati slovenska semantika oziroma slovenska zgradba segmentov. Avtorja se trudita s čim več primeri izvirnih francoskih besednih zvez odvrati uporabnike slovarja od t. i. "dobesednega" prevajanja, ki je izredno nevarno. Tujcem se zdijo takšni prevodi v najboljšem primeru "čudni", ponavadi pa že kar nerazumljivi. Gre namreč za problem neustreznih besednih zvez, v katerih so v slovenskem jeziku uporabljeni povsem drugačni izrazi, razporejeni drugače kot v francoščini. Tako moramo za "pijan do nezvesti" v francoščini zapisati "complètement soûl" ali "ivremort". Avtorja sta pri podajanju natančnega pomena zelo selektivna, pa na tudi izkušnemu prevajalcu omogoča poglobljanje znanja. Pod izrazom "pijan" najdemo še: biti lahko ≈ "être emeche", fam "avoir bu un coup de trop"; biti pijan kot čep, kot mavra "être soûl comme une grive".

Pri izbiri gesel kot tudi v vseh drugih pogledih sta si sestavljalec prizadevala, da bi bil slovar čim popolnejši. Zato je izbira gesel bogata - slovar obsega prek 60.000 gesel.

V primerjavi s predhodnim slovarjem dr. J. Kotnika ta ponuja kar 30.000 novih gesel in množico pomenskih odtenkov. Tem sta avtorja novega slovensko-francoskega slovarja posvetila veliko pozornosti; med posameznimi odtenki lahko izbiramo in se odločimo za odtenek, ki bo povedal vse, kar bi sicer morali prevesti opisno. Za posamezno slovensko besedo najdemo množico francoskih izrazov, med katerimi moramo seveda izbrati pravega. Uporabo slovarja pri tem lajšajo številna pojasnila v oklepajih pred posameznimi besedami oziroma izrazi. Primer: obveza - med "pansement", "bandage"; fig (obveznost) "obligation", "engagement"; sledijo ustrezne besedne zveze: "contracter une obligation", "prendre (ali assumer) un engagement", "remplir ses obligations", "faire honneur à ses engagements", "observer (ali respecter) ses engagements". In še primer ustreznega glagola obvezati - (rano) "panser", "bander une jambe"; fig "prendre une obligation", "s'engager", "s'obliger à", "le contrat oblige" itd. Značilen primer večpomenskosti slovenskega jezika je izraz list - bot "feuille"; (papirja) "feuille de papier"; (časopis) "journal"; (rezilo) "lame"; cvetni ≈ "petale"; jedilni ≈ "carte", "menu", krstni ≈ "extrait baptistaire"; lovski ≈ "permis de chasse"; mrliški ≈ "certificat (ali acte) de decès"; notni ≈ "partition"; tovarni ≈ "connaissance"; uradni ≈ "journal officiel"; uvozni ≈ "licence d'importation".

Francoski izrazi so razporejeni po pojmovnih skupinah in ločeni s podpičjem, medtem ko med istoznačnicami stoji le vejica. Kar zadeva velikost, je novi slovensko-francoski slovar, kakor že omenjeno, še enkrat obsežnejši od slovarja dr. J. Kotnika, s katerim pa ne tekmuje po številu gesel ali obravnavi pomena izrazov.

Avtorja preprosto težita k prikazovanju pravilne rabe jezika s številnimi primeri, to pa daje slovarju dejavno vlogo pripomočka, uporabniku slovarja pa modele, na podlagi katerih sam tvori pravilne stavke.

Slovar ponuja tudi širok izbor strokovnega, tehničnega in znanstvenega besedja, ki odseva bogate prevajalske izkušnje obeh sestavljalcev tudi na teh področjih ter njuno skrbno in sistematično dolgoletno zbiranje in urejanje terminov.

Kot rečeno, slovaropisje ni nikoli končano delo in tudi v tem slovarju je še prostora za izboljšave, hkrati pa je vsak, še tako dober slovar treba uporabljati skupaj z drugimi, najboljše takšnimi slovarji ali glosarji, ki se selektivno ukvarjajo s posameznimi področji človekove dejavnosti. Kot prevajalka, ki se kakor drugi kolegi soočam z vrsto težav pri prevajanju v tuj jezik, menim, da je novi slovensko-francoski slovar odlično izhodišče za prevajanje v francoščino, da pa je vsakič vredno pobrskati oziroma preveriti kak izraz ali besedno zvezo tudi v enojezičnih francoskih slovarjih, ki z navajanjem kolokacijskih sobesedil, v katerih se leksikalne enote navadno pojavljajo, razlagajo skladienske težave, idiome, slogovne posebnosti in drugo, kar je treba poznati pri dejavni rabi jezika.

Prevajalci, ki si vsak zase pri svojem delu izdelujemo interne slovarčke, dobro vemo, koliko truda je treba vložiti v sestavljanje takega slovarja, zato obema avtorjema iz spoštovanja do njihovega truda čestitajmo za uspešno opravljeno nalogo in jima želimo še veliko let tako uspešnega sodelovanja.